

Misleide rechter mag aangifte doen van strafbare feiten

Als een procespartij de rechter probeert om de tuin te leiden met valse stukken mag de rechter aangifte doen van de strafbare feiten die hem op deze manier ter kennis komen. Als een procespartij de rechter juiste informatie verschaft en zichzelf daarbij ongewild 'aangeeft', is het in strijd met het grondrecht op een eerlijk proces als de rechter dan aangifte doet. Dat blijkt uit het arrest dat de Hoge Raad op 31 oktober 2001 heeft gewezen.

Lex van Almelo

freelance journalist

Het begrip 'eerlijk proces' uit art. 6 EVRM houdt volgens de Hoge Raad niet in 'dat het de rechter, die in een voor hem gevoerde procedure wordt misleid, doordien valse stukken tot bewijs van een stelling worden geproduceerd, niet zou vrijstaan van vermoedelijk begane strafbare feiten aangifte te doen.'

In 1998 overwoog de Hoge Raad echter dat het recht op een eerlijk proces juist inhoudt 'dat partijen alle feiten en omstandigheden welke naar hun inzicht van belang kunnen zijn voor de beslissing van hun geschil, vrijelijk ter kennis van de rechter moeten kunnen brengen'. Partijen zouden

daarin worden belemmerd als zij ermee rekening moeten houden dat het de rechter vrijstaat om aangifte te doen wanneer hij 'een begaan strafbaar feit ontwaart' in wat de een partij hem heeft meegedeeld.

Het verschil tussen beide uitspraken zit hem in de eerlijkheid van de partijen zelf. In 1998 ging het om een caféhouder die zijn kok deels zwart betaalde. In een ont-slagprocedure bekenden de caféhouder en de kok dat zij op deze manier wilden voorkomen dat de deurwaarder beslag op het gehele salaris zou leggen. De Hoge Raad wilde deze openheid van zaken niet afstraffen door zijn goedkeuring te hechten aan de aangifte door de kantonrechter.

In de zaken waarover de Hoge Raad in oktober jl. arrest wees, waren de procespartijen minder oprecht tegenover de rechter. In de eerste zaak legde een man de rechter in het kader van een boedelscheiding valse beleggingscontracten voor. In de drie andere zaken werden de directeur/procuratiehouder van een Nederlands bedrijf en twee medeplichtigen ervan verdacht een fiscale schijnconstructie te hebben opgezet om geld naar Zwitserland weg te sluisen. Toen in de rechtszaal valse facturen opdoken, brachten de rechters hun vermoeden dat er strafbare feiten waren gepleegd ter kennis van het Openbaar Ministerie. Het OM stelde daarop vervolging in, waartegen de verdachten met succes bezwaar aantekenden bij het gerechtshof Den Haag. Het Hof verklaarde de eisen van de officier van justitie niet ontvankelijk en baseerde zich daarbij op het arrest van de Hoge Raad uit 1998. Maar terwijl de Hoge Raad toen de openheid van de gedingvoering en het belang

van de waarheidsvinding in het gedrang zag komen door de aangifte, ziet hij die in het meest recente arrest juist in het gedrang komen door de strafbare feiten, waarvan de rechter dan ook aangifte mag doen.

De Tweede Kamer en minister Korthals van Justitie hebben reikhalzend uitgezien naar deze uitspraak. Bij de behandeling van het wetsvoorstel voor de herziening van het burgerlijk procesrecht dwong de Tweede Kamer de minister in een motie om meer duidelijkheid te geven over de vraag in hoeverre de rechter een aangifteplicht heeft. Als hem ernstige misdrijven ter kennis komen tijdens de behandeling van een geding, staat die aangifteplicht buiten kijf. Maar wat als het om minder ernstige strafbare feiten gaat, zo wilde de kamer weten.

Alvorens te antwoorden wilde de minister de uitspraak van de Hoge Raad afwachten. In het *Advocatenblad* 2001-15 van 7 september jl. zei Korthals: 'Indertijd heeft de Hoge Raad gezegd dat deze plicht niet zo zeer bestaat, maar de Kamer vindt dat de rechter het eigenlijk wel zou moeten. Ik kan mij voorstellen dat de Hoge Raad in een volgende uitspraak enkele nuances aanbrengt.' Korthals' bede is nu verhoord.

In het *Advocatenblad* zegt de minister overigens dat hij zich kan voorstellen dat aangifte botst met de informatieplicht van procederende partijen, die met de herziening van het burgerlijk procesrecht wordt aangescherpt: 'Aan de ene kant zegt de wet straks: je moet alles zeggen. Aan de andere kant kan het leiden tot strafvervolging als je alles zegt. Daar moet een tussenweg voor gevonden worden.'